

Memurlara Vekalet Görevi Verilmesi

Bu makalede, devlet memurlarına vekalet görevi verilmesi ve bu konuda yanlış bilinen hususlar üzerindeki değerlendirmeler yapılmıştır.

Memurlara Vekalet Görevi Verilmesi

Halil MEMİŞ

I- GİRİŞ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 1 inci maddesi uyarınca, belediyeler, il özel idareleri ve bunlar tarafından oluşturulan birlikler bu Kanunun kapsamındadır. Diğer bir ifade ile bu kurumlarda istihdam edilen memurlara, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır.

Memur hukukumuz, kadro esas bir rejimdir. Zira Kanunun 33 üncü maddesinde, kadrosuz memur çalıştırılmayacağı hükme bağlanmıştır.

Esas olan, kadroların asaleten atanan memurlarla doldurulması, kamu görevlerinin kadroları asaleten dolduran memurlarla yürütülmesidir. Ancak, bazı durumlarda kadroları dolduran memurlar bu kadrolardan ayrılabilir, geçici veya sürekli bir şekilde bu kadrolar boşalabilir. Ancak bu kadrolar marifetiyle yürütülecek kamu hizmetlerinin ve görevlerinin devam etmesi zorunluluğu vardır. Bu durumda, mevzuatımızın öngördüğü alternatif istihdam şekilleri söz konusudur. Bunlardan bir tanesi de, vekalet müessesesidir.

Personel hukukuna ilişkin birçok konuda olduğu gibi, vekalet müessesesi konusunda da uygulamada çok farklı anlayışlar, çok farklı kabuller ve öngörüler mevcuttur. Evet konu çok karmaşık gibi görünmektedir. Ancak, vekalet konusunda cevapsız hiçbir hususta söz konusu değildir.

Biz bu yazımızda tereddütlü gibi görünen konular üzerinde de durmak suretiyle, ezber bozmaya çalışacağız. Evet, "ezber bozmaya" çalışacağız. Ne yazık ki, uygulamada

kanunlaştırdığımız yanlışlar, değiştirilmesi en zor olan kabuller haline gelmiştir.

Devlet memurlarına vekalet görevi ve vekalet aylığı verilebilme şartları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere kamu görevlerinin esas olarak, asıl memurlar eliyle görülmesi gerekir. Bilindiği üzere kamu görevleri, memurlar eliyle yürütülür. Kamu görevlerinin kesintisiz yürütülmesi gerekmektedir.

Ancak, kadroları dolduran memurlar çok değişik nedenlerle sürekli veya geçici olarak buldukları kadroları boşaltabilirler. Geçici olarak kadroların boşalması halleri, kanuni izin, geçici görev, görevden uzaklaştırma v.s. gibi değişik nedenlerle, kadroyu işgal eden memurun geçici olarak bu görevden ayrılması halleridir. Bu durumda, bu kadro dolu bir kadrodur. Yani bu kadroyu asaleten işgal eden, ancak geçici olarak ayrılan bir memur vardır. Bu ayrılma nedeni bittiğinde, fiilen görevine dönecektir.

Boş kadro ise, hiçbir şekilde hiçbir memur tarafından doldurulmayan, yani hiçbir memurun atanmasının yapılmadığı bir kadrodur.

Memurlara "Vekalet görevi ve aylık verilmesinin şartları" 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre; "Memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilir.

Bir görevin memurlar eliyle vekaleten yürütülmesi halinde aylıksız vekalet asıldır.

Ancak, ilkokul öğretmenliği (Yaz tatili hariç), tabiplik, dış tabipliği, köy ve beldelerdeki ebelik ve hemşirelik, eczacılık, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, köy ve kasaba imamlığına ait boş kadrolara, Maliye Bakanlığının izni (mahalli idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabilir.

Aynı kurumdan birinci fıkrada sayılan ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekalet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından veya açıktan atananlarla kurum içinden ilkokul öğretmenliğine atanan öğretmenler ile veznedarlık görevine atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı ödenir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalışan veteriner hekim veya hayvan sağlık memurları, veteriner hekim veya hayvan sağlık memuru bulunmayan belediyelerin veterinerlik veya hayvan sağlık memurluğu hizmetlerini ifa etmek üzere bu hizmetlerle ilgili kadrolara vekalet aylığı verilmek suretiyle atanabilirler.

Yukarıda sayılan haller dışında, boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda, mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir.”

Vekalet aylığının miktarı Kanunun 175 inci maddesinde, zam ve tazminatların ödenme şartları ise 152 nci maddesinde düzenlenmiştir. (Bu husus ayrı bir makale konusu yapılacaktır.)

657 sayılı Kanun çerçevesinde vekalet öncelikle ikiye ayrılır:

- 1- Boş kadroya vekalet.
- 2- Boş olmayan kadroya vekalet.

Bu ana kategorileştirmeyi de kendi içinde üçe ayırabiliriz.

- 1- Kurum içinden vekalet
- 2- Kurum dışından vekalet
- 3- Açıktan vekalet.

Bu üç durum, hem boş kadrolar hem de dolu (geçici boş) kadrolar için söz konusu olabilir.

II- BOŞ OLMAYAN (DOLU) KADROYA VEKALET:

Memurların görevlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde kadroları da geçici olarak boşalmaktadır. 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre bu geçici ayrılma halleri; memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedeniyle oluşmaktadır. Bu durumda, görevlerinden geçici olarak ayrılan memurlara ait ve geçici olarak boşalan ve aslında dolu olan (boş olmayan) kadrolara vekil memur atanabilir.

Kanuni izinler; yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, aylıksız izin, yurt dışında hizmet alma, yurt dışına gönderilme gibi hallerdir. Memurun, bu gibi durumlarda kadrosu ile ilişkisi kesilmediğinden bu kadrolar doludur.

Anılan 86 ncı maddede yer alan disiplin cezası uygulaması sonucu memurların görevlerinden geçici olarak ayrılması hususu, 657 sayılı Kanunun disiplin cezalarını düzenleyen 125 inci maddesinde yapılan değişikliklerle hükmünü kaybetmiştir. Bu nedenle bu durumun geçerliliği kalmamıştır. Anılan Kanunun 141 inci maddesine göre; görevden uzaklaştırılan memurun kadrosu ile bağlılığı devam ettiğinden böyle bir durumda da kadro doludur.

Yukarıda bahsedilen nedenlerle, bir kadronun geçici olarak boşalması halinde; görevlerinden geçici olarak ayrılan memurların yerine;

- Kurum içinden,
- Diğer kurumlardan,
- Açıktan vekil atanabilir.

Açıktan vekil atanabilmesi için, meslek grubu haricinde kanunla hiçbir şart aranmamıştır.

Ancak, görevlerin daha iyi ve sağlıklı yürütülmesi amacıyla, bu tür vekil atamalarında görevin niteliklerine ve kamu hizmetinin önemine göre gerekli asgari şartların aranarak atama yapılması en akılcı yol olacaktır.

III- BOŞ KADROYA VEKALET:

A) Açıktan Vekalet:

Yukarıda da belirtildiği gibi, üzerinde herhangi bir kamu görevi bulunmayan bir kimsenin kamu görevlerine vekalet etmesi mümkündür. Ancak, kanun koyucu bu kamu görevlerini sınırlı tutmuş ve ismen saymıştır.

Açıktan vekil atanabilecek kadrolar şunlardır:

- İlkokul öğretmenliği (Yaz tatili hariç),
- Tabiplik,
- Dış tabipliği,
- Köy ve beldelerdeki ebelik ve hemşirelik,
- Eczacılık,
- Mühendis ve mimarlık,
- Veterinerlik,
- Köy ve kasaba imamlığına ait boş kadrolar.

Bu kadrolara, Maliye Bakanlığının izni ile açıktan vekil ataması yapılabilir.

Mahalli idarelerde, açıktan vekil atanabilecek kadrolar ise şunlardır:

- Tabiplik,

- Diş tabipliği,
- Eczacılık,
- Mühendislik ve mimarlık,
- Veterinerlik kadroları.

Mahalli idarelerde bu kadrolara atanmak için diğer kurumlarda olduğu gibi Maliye Bakanlığı izni şartı aranmaz.

Bu görevlere ađıktan vekil olarak ancak, bu mesleklerden olan kimseler atanabilir.

Mahalli idarelerin boş bulunan tabiplik, diş tabipliği, eczacılık, mühendislik ve mimarlık, veterinerlik kadrolarına; bu unvanları iktisap etmiş ve meslekten olan kişilerden (memur olmayanlardan) açıktan vekil ataması yapılması mümkündür. Bu atamalar için herhangi bir merciden izin alınmasına gerek bulunmamakta, sadece atamaya yetkili amir olan vali, belediye başkanı ve birlik başkanının ataması yeterli olmaktadır. Ancak; 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinde yer alan sınırlamaları dikkate almak, oradaki şartlara göre izin alınması gerekiyorsa izin almak gerekmektedir.

B) Memurlar Arasından Vekalet:

Bir görevin memurlar eliyle vekaleten yürütülmesi halinde, esas olan, bu vekaletin aylıksız olmasıdır. Bu esas kuralın yanında, bazı durumlarda ücretli vekalet öngörülmüştür. Bunlar şunlardır:

a) Aynı, nakdi ve mali sorumluluğu gerektiren saymanlık ve veznedarlık kadrolarının boşalması halinde, bu kadrolara memurlar arasından vekaleten atanacak görevlilere, işe başladıkları günden itibaren vekalet aylığı verilir. Bu kadrolara atanacak görevliler kesinlikle memur olmalıdır. Bu görevlere açıktan vekalet suretiyle atama yapılamaz.

Mahalli idarelerden belediye idarelerinde sıkça karşılaşılan bir uygulama şudur: Genellikle yeni seçilen belediye başkanları, bazı kilit durumdaki görevlileri gerekçeli veya gerekçesiz olarak görevlerinden almaktadır. Bazı durumlarda da, görevini yapamadığı gerekçesi ile daha düşük görevlere vekaleten atamaktadırlar. Danıştay bu tür görevlendirmeleri uygun bulmamaktadır:

“..... Belediye Başkanlığı Muhasebecisi olan davacı, belediye tahsildarlığına 657 sayılı Kanunun değişik 86 ncı maddesi uyarınca vekaleten atanmasına ilişkin davalı idare işleminin iptalini talep etmektedir.

Davalı idare işlemine gerekçe olarak davacının muhasebecilik görevini başaramadığını ileri sürmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 76 ncı maddesi, kurumların görev ve unvan eşitliği gözetmeksizin kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurlarını buldukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilecekleri hükmünü amirdir. Maddenin amacı, kamu hizmetlerinin daha iyi yürütülebilmesi ve memurların daha verimli olabilecekleri alanlarda çalıştırılması olup bu gaye ile idarelere bir takdir hakkı tanınmıştır. Diğer taraftan, aynı Kanunun değişik 86 ncı maddesinde vekalet görevinin ne şekilde yürütüleceği ve aylık verilmesinin şartları düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrası memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabileceğinin ve altıncı fıkrası da bu haller dışında boş kadrolara ait görevlerinin lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebileceği hükmünü getirmiştir. Maddenin amacı memurların kadroları ile irtibatları kesilmeden başka görevleri maddedeki şartlar dahilinde ücretli veya ücretsiz yürütmeleri olup bu maddenin ve memurun kendi görevini başaramadığı gerekçesi ile başka bir göreve vekalet ettirilmesi suretiyle kullanılması amacına aykırı düşer.

Zira bir memurun görevini gereği gibi yerine getirmemesi halinde yerine getirebileceği bir göreve nakledilme durumu yukarıda anılan 76 ncı madde ile idarelere tanınmıştır. Ancak aynı Kanunun 86 ncı maddesinin bu amaca yönelik olarak kullanılması vekalet müessesesi ile bağdaşmaz.

Bu durumda belediye muhasebecisi olan davacının boş olan belediye tahsildarlığına, muhasebeciliği başaramadığı gerekçesi ile vekaleten atanmasında vekalet müessesesi ile güdülen amaca aykırılık olması nedeni ile mevzuata uyarlık bulunmadığından dava konusu işlemin iptaline karar verildi." (5.D. 23.5.1978/E.1975/8040,K.1978/1882)

b) 657 sayılı Kanuna tabi kurumlarda çalışan veteriner hekim veya hayvan sağlık memurları, veteriner hekim veya hayvan sağlık memuru bulunmayan belediyelerin veterinerlik veya hayvan sağlık memurluğu hizmetlerini ifa etmek üzere bu hizmetlerle ilgili kadrolara vekalet aylığı verilmek suretiyle atanabilirler.

Böyle bir atamanın yapılabilmesi için, böyle bir kadronun boş olmasının yanı sıra belediyede veteriner hekim veya hayvan sağlık memurunun da bulunmaması gerekir. Şöyle ki; veteriner kadrosu iki tane olan bir belediyede bu kadrolardan bir tanesi dolu ise diğerine vekaleten veteriner atanamaz. Aynı durum, hayvan sağlık memuru için de geçerlidir.

Özetle; vekalet ücreti vermek suretiyle, saymanlık, veznedarlık, veteriner hekim ve hayvan sağlık memurlukları haricindeki görevlere ücretsiz vekaletle memur

görevlendirilebilir. Vekalet aylığı verilebilmesi şartları ayrıca değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Ancak burada, “vekalet aylığı verilmek suretiyle atanılması mümkün olmayan Belediye Tabipliğine yapılan kanuna aykırı atama işlemi ile ödenen vekalet ücretlerinin geri alınmasının yerinde olduğuna” dair, Danıştay 5. Dairesinin 9.2.1986 tarih ve E.1972/3455, K.1986/422 sayılı kararının gerekçesine değinmekte fayda mülâhaza edilmektedir. Bu kararda gerekçe olarak; “Belediye şube doktorluğuna vekaleten atanmasına dair kararın olmamış sayılmasına ve ödenmiş olan vekalet aylıklarının geri alınmasına ilişkin kararın iptali ile geri alınan miktarın tarafına verilmesi istemiyle açılan davanın; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında doktor olarak çalışmakta olan davacı, belediye şubesi doktorluğunu ek görev suretiyle yapmakta iken, Bakanlığın oluru ile bu göreve 30.11.1970 tarihinden geçerli olarak vekalet aylığı verilmek suretiyle atanmış ise de, 657 sayılı Yasanın 1327 sayılı Yasanın 39. maddesiyle değişik 86. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, ancak belediyelerin veterinerlik ve hayvan sağlık memurluğu kadrolarına vekalet aylığı verilmek suretiyle veterinerlik ve hayvan sağlık memurlarının atanması mümkün olup, belediye tabiplikleri bunun dışında tutulduğundan, 657 sayılı Yasaya tabi olarak çalışan davacının bu göreve vekalet aylığı verilmek suretiyle atanmasına olanak bulunmadığı ve idarenin yasaya aykırı işlemleri her zaman geri alabileceği”ni göstermiştir.

Bu başlık altında bahsedilen hususlar dışında, boş kadrolara ait bütün görevler ihtiyaç duyulduğu ve lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir.

İlgili Makaleler: [Vekalette Asildeki Şartları Taşımama Hali, Vekalet mi, Tedvir mi?](#)

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA